

Денисюк Світлана Георгіївна

доктор політичних наук, професор, Вінницький національний технічний університет (Вінниця, Україна), sg_denisiyuk@mail.ru

Савчук Єлизавета Юріївна

студентка 5 курсу, спеціалізація: політологія, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Київ, Україна), lizchen27@gmail.com

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ

Досліджено чинники розвитку громадянського суспільства в Україні, визначено ознаки і рівні його функціонування. Проаналізовано «Євромайдан» як прояв самоорганізації громадян, підвищення їх відповідальності та активності. Акцентовано увагу на появі негативних ефектів натовпу: насильстві, хуліганстві, сепаратизму, що потребує швидкого усунення. Для розвитку громадянського суспільства запропоновано внести певні зміни до законодавства України, запровадити громадський контроль за діяльністю органів влади тощо.

***Ключові слова:** громадянське суспільство, громадський контроль, інститути громадянського суспільства, Євромайдан.*

Розвиток громадянського суспільства є вельми складним, тривалим і суперечливим процесом. З одного боку, він має досить багато закономірностей функціонування та еволюції, характерних для багатьох держав світу. З іншого, – кожна країна має свій досвід і особливості у становленні та функціонуванні цього феномену через низку чинників. Загалом кожне суспільство повинно бути зацікавленим у створенні та поглибленні громадянського суспільства у разі його прагнення до задоволення потреб громадян та до входження узагальноцивілізаційний процес, оскільки в демократичних суспільствах саме громадяни впливають на прийняття важливих суспільно-політичних рішень, на діяльність політичних інститутів.

Відомо, що основою громадянського суспільства виступає активність та відповідальність громадян, а проявляється його діяльність у сукупності формальних і неформальних неурядових організацій, ініціативних груп, рухів, органів самоуправління і самоорганізації населення, які можуть впливати/впливають на прийняття рішень владними інституціями. Тому актуальним є аналіз сучасного стану та особливостей розвитку громадянського суспільства в Україні.

Проблематиці еволюції та становлення громадянського суспільства присвячені праці багатьох вітчизняних учених, зокрема, таких як В. Андрущенко, М. Баймуратов, В. Барков, В. Горленко, В. Корнієнко, М. Орзіх, В. Погорілко, Т. Розова, Ю. Шемшученко, Г. Щедрова та ін. У своїх дослідженнях вони звертають увагу на взаємодію громадянського суспільства і правової держави, реалізацію громадянських цінностей, вплив менталітету на ступінь активності та відповідальності самих громадян перед суспільством, моделювання взаємодії в системі «влада-громадяни» тощо.

В Україні розвиток громадянського суспільства відбувався досить повільно через особливості історичного розвитку, національного характеру, і навіть, так звана «Помаранчева революція», оцінювалась аналітиками досить неоднозначно щодо розвитку свідомої активності громадян. Однак події, пов'язані із Євромайданом, зростанням громадської активності, появою «лідерів з народу» свідчать, з одного боку, про суттєве прискорення процесу становлення громадянського суспільства, а, з іншого, – про необхідність підвищення його ефективності та пошуку механізмів розвитку, що актуалізує наявне дослідження. Крім того, пошуку додаткових механізмів становлення та еволюції громадянського суспільства в Україні й присвячена ця стаття.

Основні концептуальні положення про громадянське суспільство були сформульовані такими видатними мислителями, як Дж. Локк, А. Фергюссон, Ш.-Л. Монтеск'є, І. Кант, Г. Гегель та ін. Пізніше, у 80-ті роки ХХ ст., інтерес до феномену громадянського суспільства у політичній площині знову актуалізувався. Під цим поняттям найчастіше розуміється «система

самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів та відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів і потреб індивідів та колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління» [1].

При цьому громадянське суспільство не звільнюється від політичних форм правління, від держави, хоча саме взаємини держави з ним є центральною проблемою для усвідомлення цього феномену. Досить вдалим є визначення цього поняття, яке подається в юридичній літературі: це «суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права[2].

Отже, громадянське суспільство є цариною, в якій громадяни розв'язують конкретні проблеми, тут здійснюється представництво їхніх інтересів, ведеться суспільно значуща діяльність, тобто громадяни беруть на себе відповідальність за спільне благо[3, с. 20].

Проте розвиток громадянського суспільства в Україні, як пострадянській державі, має свої особливості. В першу чергу, мова йде про вплив такого чинника, як політична культура і свідомість громадян. Адже повноцінне громадянське суспільство можливе лише в результаті «визрівання» громадянина, поступового формування демократичної політичної й правової культури народу. Як зазначав дослідник цієї проблематики Е. Геллнер, «Люди є продуктом культури. Вони формуються всередині культури й тому не можуть підійти до неї ззовні, щоб обрати собі суспільство, яке підходить...» [4, с. 97].

Тому, розглядаючи сучасний стан громадянського суспільства в Україні, необхідно аналізувати як рівень розвиненості інститутів громадянського суспільства, так і стан громадянської культури, зокрема, рівень активності громадян нашої країни.

Крім названого чинника науковці виокремлюють ще такі, як забезпечення свободи особи та особистої ініціативи; відповідальність за наслідки власних

дій; здатність індивідів до громадського співробітництва заради індивідуальної та спільної вигоди та громадянського миру та ін.

Відповідно, враховуючи ці особливості, сформованість громадянського суспільства може бути різних рівнів: абсолютне громадянське суспільство — як вища ціль і ступінь суспільного розвитку; відносне громадянське суспільство — як потенційно можливе в рамках існуючого рівня розвитку виробничих сил, як ідеальна модель, де є умови для задоволення певної системи потреб і специфічних історичних інтересів населення; реальне громадянське суспільство — як конкретно-історична форма його існування в одній окремо визначеній країні[5].

Аналізуючи різні визначення громадянського суспільства, можна виокремити такі його основні риси, як наявність розвиненої мережі різноманітних відносин між рівними, автономними в своїх діях суб'єктами (окремими громадянами та соціальними групами), які здійснюються без посередництва держави; існування громадських організацій, профспілок, структур місцевого самоврядування, незалежних ЗМІ та ін., які відображають увесь спектр інтересів громадян та соціальних груп; усталена система цінностей, в основі якої лежать цінності суспільного активізму, моральної і економічної автономії індивіду, сприйняття суспільства як самоцінності[3].

Виходячи з наведених визначень та ознак, виникає питання: чи можна назвати розвиненим сучасне громадянське суспільство в Україні? Чи притаманні йому всі перераховані ознаки? За якими показниками можна зробити висновок щодо його сформованості та еволюції?

Досить багато науковців зазначали, що громадянське суспільство в Україні характеризується неформальністю та стихійністю участі громадян, відсутністю консолідації та спільних дій як окремих громадян, так і організованих інституцій[5].

За даними дослідження «Оцінка стану громадянського суспільства та суспільної активності громадян України», що проводилось Українським Фондом Демократії «Спочатку Люди» у 2013 р., не дивлячись на щорічне

зростання кількості інститутів громадянського суспільства, частка активних їх представників залишається незначною, а членство у них стабільно низьким. Дослідження виявило ряд перешкод, які ускладнюють наміри активних громадян щодо їх участі в суспільній діяльності. Деякі з виявлених перешкод мають історичне та культурне коріння, це і географічне розташування України, й історія України до і під час радянських часів, і досвід участі українців в громадських організаціях радянського періоду. Інші перешкоди пов'язані з високою зайнятістю населення та відсутністю вільного часу, невмінням саморганізовуватись та об'єднуватись заради спільних дій, низьким рівнем громадянської освіти, невмінням інститутів громадянського суспільства поінформувати населення про свою роль та залучити громадян до своєї діяльності, нерозумінням та не підтримкою державою ролі та значення громадянського суспільства, можливостей суспільної діяльності громадян тощо[6].

Стосовно кількості громадських організацій, то прес-служба Мін'юсту України повідомляє, що в нашій країні зростає кількість громадських організацій і станом на 31.07.2013 р. їх нараховується майже 40 тисяч (39 103) офіційно зареєстрованих. З'ясувалося, що пальму першості в цьому плані тримають спортсмени (на початку 2013 р. з'явилося 232 громадських організацій, діяльність яких базується на фізичній культурі та спорті). Слідом йдуть професійні об'єднання, яких в Україні до початку червня 2013 р. було зареєстровано 101. Всього ж в Україні діє понад 6600 професійних громадських організацій[7]. Водночас, за оцінками Творчого Центру Каунтерпарт, системну діяльність здійснює тільки 4-5% від загальної кількості зареєстрованих неурядових інституцій. На жаль, збільшення кількості зареєстрованих інституцій практично не впливає на зміну кількості їх членів[6, с. 7].

І, хоча громадяни України є суспільно активними та усвідомлюють важливість суспільно-політичної діяльності й необхідності об'єднання зусиль, але в організації переважно не об'єднуються. Тут Україна не є винятком серед

колишніх країн соціалістичного табору, тому, що, як зауважив Марк М. Ховард, можливість особистого вибору громадян, яку вони отримали лише після падіння комуністичних режимів, призвела до масової неучасті людей у громадських організаціях[8, с. 45].

Тут не останню роль відіграє правове врегулювання відносин між державою і громадянами. Прикладом ефективної діяльності громадянського суспільства є країни Західної Європи, громадянське суспільство яких вже перебуває на значно вищому етапі розвитку, законодавчо врегулювали європейські стандарти громадянського суспільства [9].

Одну з важливих ролей у процесі розвитку громадянського суспільства відіграє недовіра людей як до влади, так і до опозиції та різних об'єднань, що спонукає громадян шукати певні форми відстоювання своїх інтересів. Згідно із результатами дослідження, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 1 по 6 березня 2013 р. (і порівняння цих даних із 2001-2012 рр.), можна побачити, що рівень довіри до громадських організацій, профспілок залишається стабільно низьким – в середньому 4 %. Стосовно довіри до низки державних інституцій, то у 2013 р. вона досягла найнижчих значень за весь час проведення опитувань, так Верховній Раді довіряють 16,3%, не довіряють їй – 76,8 %, Президенту довіряють 25,8 %, не довіряють 68,9%, Кабміну довіряють 22,3 %, не довіряють – 71 %. Висловлюють недовіру міліції (70 %) та прокуратурі (63%), політичним партіям недовіряли 69,2 %, довіряли їм – 17,6 %. Натомість зростала довіра до недержавних інституцій: церкви (у травні 2013 р. їй довіряли 70%, не довіряли 20%); ЗМІ (у грудні 2005 р. довіряли 35 %, у травні 2013 р. вже 58%) та ін. [10; 11].

Стосовно характеристики наступної ознаки розвиненого громадянського суспільства – наявності незалежних ЗМІ, які відображають увесь спектр інтересів громадян та соціальних груп, то, як відомо, в Україні вони відсутні, навіть, якщо наявні так себе позиціонують. Тому ця проблема ще потребує розв'язання в найближчий час.

Якщо аналізувати відповідальність громадян за власні дії, то її ступінь суттєво різниться в залежності від рівня культури і освіти конкретних осіб. Вона певною мірою пов'язана із здатністю індивідів до громадського співробітництва заради індивідуальної та спільної вигоди. Як зазначають науковці, до загострення кризи кінця 2013 р. ця здатність вважалась недостатньо розвиненою через особливості менталітету, цінності, традиції суспільства тощо. Проте під час загострення відносин між громадянами і владою в кінці 2013 – початку 2014 р. відбулось об'єднання громадян і утворились, так звані: «Євромайдан» і «Антимайдан».

В наявній статті неможливо дослідити всі чинники і негативні наслідки протистояння між ними і відносин із владою, але активність і мотивація (особливо учасників Євромайдану) свідчать про певний переломний момент в еволюції громадянського суспільства. Цікавим і доцільним навіть є те, що у лютому 2014 р. на Майдані в рамках проекту «Майдан січ» починається тиждень, коли всіх бажаючих будуть навчати як будувати в регіонах громадянське суспільство [12].

Крім того, як зазначають активісти Євромайдану, нині його лідерами є не стільки лідери опозиції, а керівники «Правого сектору» Д. Ярош і «Спільної справи» О. Данилюк, що підкреслює значну недовіру до політиків, навіть опозиційних, і те, що громадяни здатні самостійно обирати представників своїх інтересів.

Враховуючи події 2013р. (активність громадян) можна було б припустити, що громадяни України самоорганізувались, маючи знання в галузі політики та економіки, та рівень їх політичної культури значно виріс, тому вони високо мотивовані й чітко знають за що вони виступають з акціями протесту. Однак результати опитування і бесід з учасниками «Євромайдану» та «Антимайдану» у 2013 р. свідчать про те, що емоційний накал є дуже високим, мотивація різниться, як правило, була пов'язана із зовнішньополітичним курсом України, бажанням покращити добробут, збереженням/зміною політичної еліти, зміною

державного устрою тощо. Іншими словами, єдиної думки учасників акцій протесту не було сформовано.

У лютому 2014 р. відбулись, на мій погляд, значні зміни: громадяни самоорганізувались, визначились із основними вимогами, почали впливати на діяльність політиків, не погоджуючись із деякими позиціями як влади, так і опозиціонерів. Сьогодні «Євромайдан» почав контролювати й громадський порядок, й прийняття законів Верховною радою, й переговорні процеси опозиції і Президента країни тощо.

Звичайно, в процесі розвитку громадянського суспільства, що відбувається в Україні, є ще багато «ефектів натовпу», які супроводжуються насильством, хуліганством, грабіжництвом, самосудом, проявами сепаратизму тощо. Ці «хвороби» потрібно ще подолати і вийти на новий якісний рівень функціонування громадянського суспільства.

Що може виступити механізмами подальшого розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні?

Сьогодні є потреба у вдосконаленні функціонування інститутів громадянського суспільства. Потрібно інформувати громадян щодо їх ролі та можливостей у розбудові країни, суспільної участі, створення соціального капіталу та його ефективного використання; вдосконалити нормативно-правову базу, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства та сферу громадянської активності; навчання громадських активістів методам роботи з громадянами; системне залучення ЗМІ та Інтернет-ресурсів до висвітлення активності громадян та діяльності інститутів громадянського суспільства; інформування про успішну діяльність інститутів громадянського суспільства; залучення бібліотек, клубів, шкіл тощо в якості майданчиків, де небагато громадяни можуть дізнатись про можливість долучитись до суспільної активності; залучення соціально відповідального бізнесу до підтримки суспільної участі громадян, а також стимулювання кампаній із розвитку громадянського суспільства[13].

Крім того, є потреба у розробці та впровадженні програм підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, введенні курсів з основ функціонування демократичних інститутів та місцевої демократії; розробці шляхів розвитку громадянського суспільства та його інституцій; пошуку шляхів взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства у процесі формування і реалізації державної, регіональної та місцевої політики. Також важливо розробити та впровадити інформаційні кампанії з підвищення правової освіти громадян, популяризації серед населення ролі та важливості суспільної участі громадян та діяльності інститутів громадянського суспільства.

Оскільки ефективність діяльності громадських організацій проявляється у впливі на суспільство і у взаємодії із владою, то органам влади потрібно створити прозорий механізм фінансування громадських ініціатив на конкурсній основі на національному, регіональному та місцевому рівнях; спростити для громадських організацій умови участі у державних закупівлях та розширити можливості надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів; ввести до штату місцевих органів виконавчої влади посади фахівців, до функцій яких входить активізація роботи з громадянами[13].

Для того, щоб зменшити негативні тенденції у процесі становлення українського громадянського суспільства доцільно здійснити такі заходи: провести моніторинг діяльності громадських об'єднань на предмет їх ефективності та ліквідувати ті, які не працюють; п. 2 част. ст. 6 Закону України «Про основи національної безпеки України» доповнити і викласти у такій редакції: «розвиток громадянського суспільства, його демократичних інститутів, шляхом зменшення впливу авторитарних методів управління»; спростити процедури реєстрації об'єднань громадян; повернутися до мажоритарної системи виборів народних депутатів України і депутатів місцевих рад».

Для оптимізації розвитку громадянського суспільства в Україні на даний момент є потреба у встановленні максимальної відкритості, прозорості та

підзвітності суспільству органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування; зростання соціального капіталу для підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії у суспільстві; запровадження громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прийняття управлінських рішень та їх реалізацію; сприяння благодійній, волонтерській діяльності, іншим формам активності та громадянської культури [14].

Отже, сьогодні можна констатувати, що громадяни України виявили здатність до самоорганізації, проявили активність і принциповість у своїй позиції. Нинішня суспільно-політична ситуація свідчить про певний стрибок у розвитку громадянського суспільства в Україні, а подальша його розбудова має орієнтуватися на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування, доброчесності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання). Потребує подальших досліджень проблема підвищення рівня політичної культури і свідомості громадян, що сприятиме побудові справді соціальної і правової держави.

Список використаних джерел

1. Конституційне право України/ за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. – К. : Ін Юре, 2002. – С. 187.
2. Шемшученко Ю. С. Громадянське суспільство / Ю. С. Шемшученко // Юридичний словник. – Режим доступу : <http://www.zakony.com.ua/juridical.html?catid=37432>. – Назва з екрану.
3. Україна: громадянське суспільство в контексті європейської інтеграції / відп. ред. Л. Ф. Компанцева, Г. А. Петровська. — Луганськ : Знання, 2004. — 350 с.
4. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические суперники/ Геллнер Э. — М. : AdMarginem, 1995. – 219 с.
5. Щедрова Г.П. Громадянське суспільство, правова держава і політична свідомість громадян : монографія/ Щедрова Г. П. — К.: ІСДО, 1994. — 112 с.

6. Звіт за результатами дослідження «Оцінка стану розвитку громадянського суспільства та суспільної активності громадян України»/ Комарова Н., Луцевич О., Паливода Л. – К., 2013. – 21 с.

7. Міністерство юстиції України. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/> – Назва з екрану.

8. Ховард Марк М. Слабость гражданского общества в посткоммунистической Европе/ Ховард Марк М. – М. : Аспект Пресс, 2009. – 192 с.

9. Горленко В. В. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні та в країнах Західної Європи / Горленко В. В. – Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/discussions/4c2a0fa074030/>. – Назва з екрану.

10. Соціологічні опитування // Центр Разумкова. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php>. – Назва з екрану.

1. Рівень довіри населення до органів влади, підтримка їхньої відставки та дострокових виборів, вступу до ЄС та МС. – 31.12.2013. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/riven-doviri-naselennya-do-organiv-vladi-pidtrimka-yihnoyi-vidstavki-ta-dostrokovih-viboriv-vstupu-do-ies-ta-ms-gruden-2013>. – Назва з екрану.

2. На Майдане будут учить, как строить гражданское общество // Обозреватель. – 10.02.2014. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/society/91284-na-majdane-budut-uchit-kak-stroit-grazhdanskoe-obschestvo.htm>. – Назва з екрану.

3. Україна наближається до громадянської війни// Українська неправда. – 2013. – 9 дек. – Режим доступу : <http://nepravda.in.ua/tag/gromadyanskesuspilstvo>. – Назва з екрану.

4. Ставнійчук М. Дефіцити демократії може покрити лише активне громадянське суспільство / М. Ставнійчук // Дзеркало тижня. – 2012. – №12. – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/defitsiti_demokratiyi_mozhe_pokriti_lishe_aktivne_gromadyanske_suspilstvo-99715.html. – Назва з екрану.

References

1. Konstitucijne pravo Ukraini / zared. yu. m. todiki, v. s. zhuravskogo. – k. : inyure, 2002. – S. 187.

2. Shemshuchenko Yu. S. Gromadyanskesuspilstvo / Yu. S. Shemshuchenko // Yuridichnijslovník. – Rezhim dostupu : <http://www.zakony.com.ua/juridical.html?catid=37432>. – Nazva z ekranu.

3. Ukraina: gromadyanskesuspilstvo v konteksti Evropejskoi integracii / vidp. red. L. F. Kompanceva, G. A. Petrovska. —Lugansk : Znannya, 2004. — 350 s.

4. GellnerE. Usloviyasvobody. Grazhdanskoeobshhestvo i egoistoricheskiesuperniki / GellnerE. — M.:AdMarginem, 1995. — 219 s.
5. ShhedrovaG. P. Gromadyanskesuspilstvo, pravovaderzhava i politichnasvidomistgromadyan :monografiya / ShhedrovaG. P. — K. : ISDO, 1994. — 112 s.
6. Zvitzarezultatamidoslidzhennya «OcinkastanurozvitkugromadyanskogosuspilstvatasuspilnoiaktivnostigromadyanUkraini» / KomarovaN., LucevichO., PalivodaL. — K., 2013. — 21 s.
7. MinisterstvoyusticiiUkraini. — Rezhimдоступу : <http://www.minjust.gov.ua>. — Назва z ekranu.
8. HovardMarkM. Slabostgrazhdanskogoobshhestva v postkommunisticheskoej evrope / HovardMarkM. — M. :Aspektpress, 2009. — 192 s.
9. GorlenkoV. V. Stanrozvitkugromadyanskogosuspilstva v ukraina v krainaxZaxidnoiEvropi / GorlenkoV. V. — Rezhimдоступу :<http://narodna.pravda.com.ua/discussions/4c2a0fa074030/>. — Назва z ekranu.
10. Sociologichniopituvannya // CentrRazumkova. — Rezhimдоступу : <http://razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php>. — Назва z ekranu.
11. Rivendovirinaselennyadoorganivvladi, pidtrimkaixnoividstavkitadostrokovihvivoriv, vstupudoEStaMS. — 31.12.2013. — Rezhimдоступу :<http://infolight.org.ua/content/riven-doviri-naselennya-do-organiv-vladi-pidtrimka-yihnoyi-vidstavki-ta-dostrokovih-vivoriv-vstupu-do-ies-ta-ms-gruden-2013>. — Назва z ekranu.
12. NaMajdanebudutuchit, kakstroitgrazhdanskoeobshhestvo // Obozrevatel. — 10.02.2014. — Rezhimдоступу :<http://obozrevatel.com/society/91284-na-majdane-budut-uchit-kak-stroit-grazhdanskoe-obschestvo.htm>. — Назва z ekranu.
13. Ukrainanablizhaetsyadogromadyanskoivijni // Ukrainskaneppravda. — 2013. — 9 dek. — Rezhimдоступу : <http://nepravda.in.ua/tag/gromadyanske-suspilstvo>. — Назва z ekranu.
14. StavnijchukM. Deficitidemokratiimozhepokritilisheaktivnegromadyanskesuspilstvo / M. Stavnijchuk // Dzerkalotizhnya. — 2012. — № 12. — Rezhimдоступу : http://dt.ua/POLITICS/defitsiti_demokratiyi_mozhe_pokriti_lishe_aktivne_gromadyanske_suspilstvo-99715.html. — Назва z ekranu.

Денисюк С. Г., доктор політичних наук, професор, Вінницький національний технічний університет (Вінниця, Україна), sg_denisiyk@mail.ru

Савчук Е. Ю., студентка 5 курсу, спеціалізація: політологія, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Київ, Україна), lizchen27@gmail.com

Гражданское общество в Украине: проблемы и механизмы развития

Исследованы факторы развития гражданского общества в Украине, определены признаки и уровни его функционирования. Проанализирован «Евромайдан» как проявление самоорганизации граждан, повышение их ответственности и активности. Акцентировано внимание на появлении негативных эффектов толпы: насилии, хулиганстве, сепаратизме, что требует быстрого устранения. Для развития гражданского общества предложено внести определенные изменения в законодательство Украины, ввести общественный контроль за деятельностью органов власти и т.д.

Ключевые слова: гражданское общество, общественный контроль, институты гражданского общества, Евромайдан.

Denysiuk S. G., Doctor of Political Sciences, Professor,

Vinnitsianationaltechnicaluniversity (Vinnitsia, Ukraine), sg_denisiyk@mail.ru

Savchuk E. Y., 5-year student, Major: Political Science, KyivNationalTarasShevchenkoUniversity (Kiev, Ukraine), lizchen27@gmail.com

CivilsocietyinUkraine: problems and mechanismsof development

The factors of civil society in Ukraine, set attributes and levels of functioning. Analyzed «Yevromaydan» as a manifestation of self-citizens, increasing their responsibility and activity. Attention is focused on the appearance of the negative effects of crowd violence, hooliganism, separatism, which requires quick removal. For the development of civil society proposed to make certain amendments to the legislation of Ukraine to establish public control over the activities of the authorities and so on.

Keywords: civil society, social control, institutions of civil society, Yevromaydan.